



87
ET

FACTS

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur

ISSN 1725-7026

Töajaj mitmekesisus ja riskihindamine: et kedagi välja ei jäetaks Agentuuri aruande kokkuvõte

Sissejuhatus

Mitte kõik töötajad ei puutu kokku samade riskidega, mõned spetsiifilised töötajarühmad töötavad aga hoopis suuremate riskide või erinõuete tingimustes. Kui me räägime töötajast, kes puutuvad kokku eririskide või suurenenud riskidega, mõtleme töötaja vanusest, päritolust, soost, füüsilisest seisundist või ametikohast tulenevaid riske. Sellised inimesed võivad olla teatud riskide suhtes haavatavamad ja nende tööle on kehtestatud erinõuded.

Töötervishoidu ja tööohutust käsitlevates õigusaktides¹ nõutakse tööandjatel riskihindamist ning rõhutatakse vajadust „töö kohandamiseks üksikisiku järgi“, tööandja kohustust, mille järgi on tema „käsituses töötervishoiu ja -ohutusega seotud riskide analüüs, mis käsitleb muu hulgas eririske, millega töötajate rühmad kokku puutuvad“ ning seda, et „eriti tundlikke riskirühmi tuleb kaitsta konkreetset neid ähvardavate ohtude eest“.

Mitmekesisus ja selle juhtimine töökohal on tänapäeval töötervishoiu ja tööohutuses tähtsad küsimused. Mitmekesisust on aga harva uuritud riskihindamise seisukohast. Vähe on praktilisi riskihindamise vahendeid, mis võtavad arvesse konkreetseid riske, millega näiteks puutuvad kokku puudega inimesed, võõrtöötajad, eakad, naised või ajutised töötajad. Loodetavasti viib edasine uurimis- ja arendustöö tulevikus täiendavate juhendmaterjalide avaldamiseni.

Aruande eesmärk

Agentuuri koostatud aruanne rõhutab vajadust laiahaardelise riskihindamise järele, mis nii riskide hindamisel kui ka nende juhtimisel võtaks arvesse töötajaskonna mitmekesisust. Käesoleva aruande peamine eesmärk on kirjeldada, miks ja kuidas riskihindamine saaks hõlmata ja peaks hõlmama kogu töötajaskonna. Samuti on tähtis suurendada teadlikkust kõiki töötajaid ähvardavate riskide hindamise vajalikkusest nende hulgas, kes vastutavad töökohtadel töötervishoiu ja tööohutuse eest või on neist küsimustest mõjutatud – tööandjad, töövõtjad, töökeskkonna volinikud ning tööohutuse ja töötervishoiu spetsialistid.

Aruande esimene osa kirjeldab peamisi tööohutuse ja töötervishoiu probleeme kuues töötajakategoorias (võõrtöötajad, puudega töötajad, noored ja eakad töötajad, naistöötajad (sooküsimused) ning ajutised töötajad), kelle puhul on risk suurem. Iga jaotise



lõpus on viited lisateabele ja praktilistele juhiste või riskihindamise abivahenditele.

Seejärel keskendub aruanne nende riskide ennetamisele, millega puutuvad kokku eri töötajarühmad. Kirjeldatakse praktilist tegevust töökohtadel või sektori tasandil ning tegevuse tausta, sh sihtrühmi, tulemuste määramist ja hindamist, kõrvalmõjusid, edu mõõtmise tegureid ja probleeme.

Laiahaardelise riskihindamise põhiküsimused

- Mitmekesisuse probleeme tuleb võtta tõsiselt ja püüda neid lahendada.
- Tuleb hoiduda esialgsetest oletustest, mis on ohud ja kes on ohustatud.
- Mitmekesise töötajaskonda tuleb näha väärtusena, mitte probleemina.
- Tuleb arvesse võtta kogu töötajaskonda, sh puhastustöötajaid, vastuvõttutöötajaid, hooldustöötajaid, ajutisi asendustöötajaid, osaajaga töötajaid jt.
- Töö ja ennetusmeetmed tuleb kohandada töötajate järgi. Töö sobivus töötajale on ELi õigusaktide üks põhiprintsiipi.
- Mitmekesise töötajaskonna vajadustega tuleb arvestada juba töö kavandamise etapis, mitte aga hakata muudatusi tegema alles siis, kui on tööle võetud puudega, eakas või muust riigist pärit töötaja.
- Tööohutus ja töötervishoid tuleb ühitada kõigi töökoha võrdõiguslikkuse meetmetega, sh võrdõiguslikkust käsitlevad kavad ja diskrimineerimisvastane poliitika.
- Mitmekesisusega seotud tööohutuse ja terviseriskide kohta tuleb pakkuda riskihindajatele, juhtkonnale ning töödejuhatajatele, töökeskkonna volinikele jt koolitust ja teavet.

¹ Nõukogu direktiiv 89/391/EMÜ, 12. juuni 1989, töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta.

- Iga töötaja peab saama piisava tööohutuse ja töötervishoiu koolituse; koolitusmaterjal peab olema kohandatud töötaja vajadustele ning töö eripärale.
- Laiihaardeline riskihindamine peaks lähtuma osalemise põhimõttest, kaasates asjaomaseid töötajaid ning tuginedes tegelike tööolukordade analüüsile.
- Laiihaardelise riskihindamise hea tava iseloomustab hulk ennetusmeetmeid (töö kohandamine üksikisiku järgi, kohandamine tehnika arengule, töötajate asjakohane juhendamine, konkreetse koolituse pakkumine jms). Nende omavahel seotud meetmete rakendamine on edu pant.
- Suurema ohuga töötajarühmade puhul tehtav riskihindamine, millega välistatakse riskid ja tegeldakse ohtudega nende lähtekohas, toob kasu kõigile töötajatele (sõltumata nende vanusest, soost, kodakondsusest või kasvust). Kogu töötajaskonnale toovad kasu näiteks järgmised meetmed:
 - hoonete ja töökodade ehituslik kohandamine (et need sobiksid ka puudega ja eakatele jt töötajatele) näiteks kaldteede, liftide, lülitite, helendavate trepitähistuste jms abil;
 - ergonoomilistest töövahendite ja -riistade kasutuselevõtt (mida saab kohandada iga töötaja vajadustele, olenemata tema kasvust või omadustest). See tähendab, et vajamineva füüsilise jõu vähendamisel saab tööd teha või ülesannet täita suurem hulk töötajaid (naised, eakad, lühikest kasvu inimesed jt);
 - tööohutuse ja töötervishoiu teabe pakkumine kättesaadavas vormis (eesmärgiga teha see teave võõrtöötajale arusaadavamaks);
 - meetodite ja strateegiate väljaarendamine, et jätta vahetuses tööle eakamad; sellised strateegiad on kasulikud kõigile töötajatele (sõltumata vanusest) ning muudavad vahetustega töö uutele töötajatele huvitavamaks.
- Alati, kui ettevõtte või organisatsioon muudab töökoha füüsilist keskkonda või ostab uusi töövahendeid, on oluline, et need muudatused või ostud sobiksid töötajaskonna mitmekesisusega.
- Kui ettevõtte või organisatsioon ei ole pädev teatud töötajarühmadega seotud riskidega tegelema, tuleb küsida nõu. Seda võivad anda tööohutuse ja töötervishoiuga tegelevad teenistused või ametid, tervishoiutöötajad, tööohutuse spetsialistid ja ergonoomika asjatundjad, siserändajate organisatsioonid jms.
- Laiihaardelise riskihindamise hea tava näitab, et iga ennetusmeetme tõhususeks on oluline kaasata kõik otseselt seotud isikud: töötajad ja töötajate esindajad, töönõukogud, juhatus, tööohutuse ja töötervishoiu spetsialistid, lepingupartnerid või allhankijad jt.

Juhtumiuuring – Tootlik vananemine – Töövahetuste reform Polyfeltis (nüüd TenCate, Austria)

Ühe Austria keemiatööstusettevõtte juhtkond ja töönõukogu seisid silmitsi probleemidega, mis olid tingitud intensiivsest vahetustega töökorraldusest, vananevast töötajaskonnast ja töötajate varasest pensionileminekust. Kaasavas protsessis ja koostöös tööohutuse ja töötervishoiu spetsialistidega arendati välja uus töövahetuste graafik. Sellest võitsid kõik. Töötajad võitsid vähenenud töötundidest, vähematest öövahetustest ja pikematest vaheaegadest vahetuste vahel. Ettevõtte kasu seisnes suurenenud tootlikkuses, töötajate kõrgemas pensionilemineku eas ning paremas maines hea tööandjana.

Juhtumiuuring – Puudega töötajate lõimimine Fordis (Saksamaa)

Projekti eesmärk oli lõimida puudega töötajaid ja taaslõimida pikaajalisel haiguspuhkusel olnud töötajaid tootmisprotsessi. Ettevõtte moodustas puudega töötajate halduse töörühma, kuhu kuulusid juhtkonna esindajad ja töötajad, viis läbi riskihindamise, kasutades puudega inimeste töökeskkonda lõimimise vahendeid, individuaalseid tervise- ja võimekontrolle ja kasutas tulemusi töökoha ümberkujundamisel. Muid probleeme hinnati küsimustike abil. Siiani on tööprotsessi taaslõimitud juba ligikaudu 500 töötajat. Projekt on saanud mitu auhinda.

Kuidas aruannet hankida?

Aruande ingliskeelne täistekst on tasuta allalaaditav agentuuri veebilehelt <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TE7809894ENC/view>

Käesolev teabeleht on kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes olemas aadressil <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/87/view>

Lisateave

„Tervislikud töökohad. Hea sinule. Hea äritegevusele. Euroopa riskihindamise kampaania” on Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri (EU-OSHA) 2008.–2009. aasta teabekampaania, mis hõlmab 30 riiki, sh kõik Euroopa Liidu liikmesriigid. Käesolev teabeleht on välja antud kampaania toetuseks.

Teised sama sarja teabelehed ja riskihindamise lisateave on aadressil <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment> Neid materjale täiendatakse ja uuendatakse pidevalt. Euroopa kampaania veebileht: <http://hw.osha.europa.eu>

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPAÑA
Tel +34 944794360, fax +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur. Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel. Printed in Belgium, 2009.

